

Besluitenlijst Bestuurlijk Overleg verkenning aanlanding netten op zee 2030 met provincies Zeeland, Brabant, Zuid-Holland, Noord-Holland, Fryslân en Groningen 5 december 2018.

A. Doel en opzet van de verkenning aanlanding netten op zee 2030

Het BO heeft aangegeven akkoord te zijn met het doel, opzet en keuzes volgend uit de verkenning aanlanding netten op zee 2030:

- De uitgangspunten van de Verkenning: routekaart Windenergie op Zee 2030.
- De redenen voor de verkenning:
  - Robuuste start Rijkscoördinatieregeling (RCR) mogelijk maken;
  - Potentieel grote ruimtelijke impact én kans voor industrie;
  - Veranderend speelveld;
  - Vroegtijdige betrokkenheid omgeving.
- Opzet verkenning aanlanding:
  - Breed gebiedsproces;
  - Effectenonderzoek op hoofdlijnen (kosten, techniek, milieu, omgeving en toekomstvastheid);
  - Start formele procedure na bestuurlijk overleg en advies Commissie voor de milieueffectrapportage;
  - Trechtering in twee stappen.
- Uitgangspunten en scope:
  - IJmuiden Ver aansluiten via gelijkstroom, Hollandse Kust en Ten noorden van de Waddeneilanden via wisselstroom;
  - Wisselstroom kan worden aangesloten op het 220 kV-net en het 380 kV-net;
  - Stations met onvoldoende vrije capaciteit en stations waarbij er voldoende kansrijke stations dichterbij de kust liggen zijn niet in beschouwing genomen;
  - Gespreide aansluiting met tenminste één aanlanding van IJmuiden Ver ten zuiden van het potentiële knelpunt Krimpen a/d IJssel – Geertruidenberg (dus op Borssele, Rilland of Geertruidenberg);
  - Ondergrondse kabels op land en op zee.
- Het toegepaste beleidsmatig afwegingskader:
  - Zoveel mogelijk benutten bestaande elektriciteitsnet;
  - Aansluiten in de buurt van de industriële clusters;
  - Onderscheidende effecten (hinder, ecologie, technologie, toekomstvastheid, kosten).
- Aanvullende overwegingen:
  - Eén procedure per verbinding;
  - Niet hetzelfde station in procedures vanuit verschillende windenergiegebieden;
  - De mogelijkheid hebben om in de RCR meerdere reële alternatieven te kunnen afwegen; dit kunnen verschillende aanlandlocaties zijn, maar ook uitvoeringsvarianten van dezelfde aanlandlocatie (onderscheid in tracé op zee, tracé op land of locatie transformatorstation / convertorstation);
- Conclusies naar aanleiding van effectenonderzoek: de niet-conventionele opties zijn perspectiefrijk, maar nu geen realistisch alternatief voor conventionele aansluiting (kabel).

B. Windenergiegebied Hollandse Kust (west Beta), kavel VII – 700 MW, wisselstroom

- Het BO heeft besloten om met de volgende alternatieven de procedure voor de Rijkscoördinatieregeling voor een net op zee Hollandse Kust (west Beta)¹ te starten:
  - a. Beverwijk 1 (BVW 1);
  - b. Beverwijk 2 (BVW 2);
  - c. Beverwijk 3, meest zuidelijke alternatief (BVW 3).
- Het BO heeft afgesproken om zoveel mogelijk synergie te realiseren in de aanlegfase tussen het net op zee Hollandse Kust (west Beta) en het net op zee Hollandse Kust (noord) en (west

---

¹ Het tracé van de netaansluiting 'alpha' voor kavel VI in dit gebied vormt onderdeel van de lopende RCR procedure *Hollandse Kust (noord)* met een tracé naar Beverwijk. De netaansluiting voor kavel VII van *Hollandse Kust (west)* wordt ook wel aangeduid als 'beta'.

Alpha), zodat de omgeving daarmee maar een keer wordt belast. Hier is al rekening mee gehouden in de procedure Hollandse Kust (noord en West Alpha) met de keuzes die zijn gemaakt ten aanzien van het te bouwen transformatorstation bij Tata Steel en het tracé vanaf het transformatorstation naar het hoogspanningsstation Beverwijk. Daarnaast zal in de m.e.r.-procedure voor Hollandse Kust (west Beta) worden onderzocht of een boring vanaf het strand onder de duinen door naar het transformatorstation bij Tata Steel mogelijk is langs hetzelfde tracé. Omdat eerst onderzocht moet worden of er voldoende fysieke ruimte beschikbaar is, wat de (milieu)effecten zijn en of dit leidt tot vertraging die de realisatie van het net op zee Hollandse Kust (noord) en (west Alpha) in gevaar brengt, zullen in de procedure voor Hollandse Kust (west Beta) tevens andere locaties voor aanlanding worden onderzocht. De procedures voor beide projecten worden op elkaar afgestemd.

- Het BO heeft afgesproken dat het vraagstuk rond toekomstige vraag- en aanbodontwikkeling van duurzame energie (waaronder de mogelijkheden van waterstof) wordt verkend in de reeds lopende systeemstudie op de schaal van Noord-Holland, die modulair is opgebouwd via gebieden Noordzeekanaalgebied en Noord-Holland Noord. Bij verdere doorgroei van windenergie op zee en ten aanzien van de leveringszekerheid in NH, hebben de provincie Noord-Holland, het ministerie van EZK en TenneT afgesproken, om op basis van de resultaten van de systeemstudies verder te bespreken hoe de vraag- en aanbodontwikkeling van duurzame energie er in Noord-Holland uitziet en te verkennen welke stappen nodig zijn om te waarborgen dat er voldoende aanbod van hernieuwbare elektriciteit is in de regio tot 2030 en verder en hoe de daarvoor benodigde energie-infrastructuur gewaarborgd kan worden. Hiervoor wordt een bestuurlijk overleg georganiseerd. Waar relevant wordt de provincie Zuid-Holland hierin meegenomen. De conclusies ten aanzien van het toekomstig systeem worden in de Regionale Energiestrategie en daarop volgend het investeringsplan van TenneT verder geconcretiseerd.

C. Windenergiegebied *Ten noorden van de Waddeneilanden, kavel I (700 MW, wisselstroom)*

- Het BO heeft besloten om in ieder geval met de volgende alternatieven de RCR-procedure voor een net op zee voor het windenergiegebied Ten noorden van de Waddeneilanden te starten:
  - a. Eemshaven 1 (TNW-EEM1);
  - b. Eemshaven 2 (TNW-EEM2);
  - c. Vierverlaten 1 (TNW-VVL1);
  - d. Vierverlaten 2 (TNW-VVL2);
  - e. Burgum (TNW-BGM).

In overleg met decentrale overheden en andere belanghebbende partijen wordt, vanuit het oogpunt van zorgvuldigheid, in de komende maanden specifiek gekeken in hoeverre alle drie aansluitpunten in de uiteindelijke MER-fase beoordeeld gaan worden, mede op grond van het advies van de Commissie voor de Milieueffectrapportage.
- Er wordt aan een joint fact finding gestart als voorstudie naar mogelijke extra capaciteit voor windenergie op zee, aanvullend op de routekaart 2030, zoals afgesproken in het Nationaal Programma Groningen. Het BO heeft besloten dat EZK en provincie de komende weken samen aan een opzet voor een joint fact finding werken, in overleg met de mogelijke deelnemers van het project, zodat begin 2019 van start kan worden gegaan.
- Afgesproken is om de resultaten uit de systeemstudie Groningen en het onderzoek naar gelijkstroomnet in de regio te betrekken bij de Regionale Energie Strategie en rijksbesluitvorming over doorgroei van windenergie op zee. De provincie heeft de regie over de samenhang tussen joint-fact finding, systeemstudie, het onderzoek naar gelijkstroom en Regionale energiestrategie.

D. Windenergiegebied IJmuiden Ver, kavels I t/m IV (4 GW, gelijkstroom)

- Het BO heeft besloten om met de volgende alternatieven de RCR-procedure voor een net op zee IJmuiden Ver (midden) te starten:
  - a. Maasvlakte zuidelijke aanlanding (IJV-MVL1);
  - b. Maasvlakte noordelijke aanlanding (IJV-MVL2);
  - c. Simonshaven zuidelijke aanlanding (IJV-SMH1);
- Het BO heeft besloten om met de volgende alternatieven de RCR-procedure voor een net op zee IJmuiden Ver (zuid) te starten:
  - a. Borssele Veerse Meer (IJV-BSL 1);
  - b. Borssele Westerschelde (IJV-BSL 2);
  - c. Rilland Oosterschelde (IJV-RLL 1);

- d. Geertruidenberg (IJV-GTB 1).
- In het BO is bevestigd dat TenneT en Smart Delta Resources (SDR) een verdere analyse uitvoeren naar onderzoeksresultaten omtrent vraag en aanbod van energie in de regio Gent-Terneuzen-Zeeland om zicht te krijgen op de mogelijke impact op het elektriciteitsnet. De resultaten worden door TenneT en Smart Delta Resources besproken met Elia.

E. Vervolgproces

- Het BO heeft ingestemd met het hierna beschreven vervolgproces voor de RCR-procedure waarbij TenneT initiatiefnemer is en de ministers van Economische Zaken en Klimaat en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bevoegd gezag zijn. Het BO heeft besloten ook in het vervolgproces op de in de verkenning ingeslagen weg intensief en actief te willen blijven samenwerken.
- EZK borgt de belangen van de omgeving door te werken volgens de principes in de Visie op omgevingsmanagement (TK 31 239, nr. 211), zijnde:
  - het zoeken naar gezamenlijke belangen;
  - de omgeving zo vroeg mogelijk betrekken;
  - transparantie en vertrouwen;
  - omgevingsmanagement is een gezamenlijke verantwoordelijkheid;
  - maatwerk per project.
- In de RCR-procedures wordt gewerkt volgens de systematiek van de Omgevingswet. Dat betekent dat de procedure start met een Kennisgeving voornemen en Kennisgeving participatie. Vanaf dit moment zal er een besluitvormingsstructuur worden opgezet met een bestuurlijk overleg van EZK, TenneT en betreffende decentrale overheden.
- De kennisgevingen vormen de aanzet voor het betrekken van de omgeving bij onder andere het opstellen van het participatieplan en het opstellen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). In de NRD worden gedetailleerde tracéalternatieven bepaald. Zowel het opstellen van de NRD als het participatieplan vindt nadrukkelijk in afstemming en overleg met de omgeving plaats en worden besproken in het genoemde bestuurlijk overleg.
- Een belangrijk onderdeel vormt het milieuonderzoek wat uitmondt in een milieueffectrapport (MER). Op basis van een afwegingsnotitie met onderscheidende informatie over milieu (uit het MER), kosten, techniek en omgeving over de onderzochte alternatieven worden betrokken overheden om advies gevraagd over het te kiezen voorkeursalternatief (VKA) voor het tracé op zee, het tracé op land en locatie voor transformatorstation/converterstation. Dit VKA wordt vervolgens nader uitgewerkt in een (ontwerp-) inpassingsplan en (ontwerp-) vergunningen. Op verschillende momenten is bij publicatie van de stukken inspraak van een ieder mogelijk.

F. Hamerpunten; Aandachtspunten bij vervolg RCR procedure.

In de afwegingsnotitie zijn per windenergiegebied verschillende aandachtspunten voor het vervolg geschetst. Afgesproken is dat TenneT deze punten oppakt vanaf moment van formele start RCR en zo mogelijk daaraan voorafgaand in samenwerking met EZK, RWS, provincie, gemeenten en andere belanghebbenden.

Voor Hollandse Kust (west, beta) gaat het om:

- In de RCR-procedure worden alle belangrijke omgevingsaspecten in beeld gebracht waaronder ook de zoetwaterbel onder de duinen als criterium bij het aspect Bodem en Water;
- Het vinden van een oplossing voor de beperkt beschikbare geluidsruimte voor het transformatorstation nabij Tata Steel;
- Het benutten van de periode voor het in procedure brengen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau om informatie te verzamelen voor de nadere detaillering van de tracés op zee (ten behoeve van de alternatieven).
- In de RCR-procedure voor het net op zee Hollandse Kust (noord) en Hollandse Kust (west Alpha) zijn reeds tal van omgevingspartijen betrokken. Hier zal bij het opstellen van het participatieplan voor Hollandse Kust (west Beta) bij aangesloten worden. Voorts zal gezamenlijk worden bezien of daar nog partijen aan toe moeten worden gevoegd.

Voor Ten Noorden van de Waddeneilanden gaat het om:

- Het benutten van de periode voor het in procedure brengen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (naar verwachting zomer 2019) om informatie te verzamelen voor mogelijkheden van tracerings (door de Waddenzee) naar aangewezen aanlandstations;

- Het benutten van de periode voor het in procedure brengen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau om informatie te verzamelen voor mogelijkheden voor bundeling van kabelsystemen van TenneT ten behoeve van toekomstige windenergiegebieden vooruitlopend op het joint fact finding ikv nationaal programma Groningen;
- Het in kaart brengen van beschikbare kavels en daarmee ruimte voor een transformatorstation in de nabijheid van de potentiële aanlandstations.

Voor IJmuiden Ver gaat het om:

- Benut de periode voor het in procedure brengen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor tracering door de grote wateren (Westerschelde, Oosterschelde, Haringvliet, Veerse Meer). Er zijn verschillende aandachtspunten en mogelijk grote knelpunten (zoals natuur, bodemverontreiniging en recreatie) die door het detailniveau van deze verkenning nog onvoldoende in beeld zijn;
- Benut deze periode tevens voor het in beeld brengen van mogelijkheden voor kruising van de complexe primaire waterkeringen (zoals de Deltawerken);
- Benut deze periode tevens voor het in beeld brengen van de situatie van zandwingebieden;
- Blijf de ontwikkelingen voor niet-conventionele opties en dan met name voor waterstof volgen gedurende het in beeld brengen van de alternatieven;
- Breng de beschikbaarheid van bedrijfskavels en daarmee ruimte voor een converterstation op Maasvlakte en in het Slogebied in beeld;
- Indien in de RCR procedure blijkt dat er geen tracé naar en aansluiting op Borssele, Rilland, Geertruidenberg, Maasvlakte en Simonshaven mogelijk zijn, kunnen de mogelijkheden van het aansluiten van IJmuiden Ver op Moerdijk in kaart worden gebracht.

Bij het vervolg voor IJmuiden Ver (midden) zijn de volgende aandachtspunten relevant:

- Bij een aanlanding op de Maasvlakte rekening houden met de visie van het Havenbedrijf Rotterdam op het ruimtegebruik op de Maasvlakte en concrete ontwikkelingen en daar bij de inpassing van de kabels en een converterstation op aansluiten.
- Bij een aanlanding op Simonshaven rekening houden met recreatie, landbouw, windpark Haringvlietdam, het verziltingsrisico (zeker in combinatie met het Kierbesluit) en het ruimtelijk inpassen van een converterstation in open polderlandschap.

Bij het vervolg voor IJmuiden Ver (zuid) zijn de volgende aandachtspunten relevant:

- Zo snel mogelijk inzicht krijgen in de mogelijkheden voor nog een tracé door de Westerschelde, dit is complex vanwege steeds beperktere ruimte, morfologische dynamische grondcondities, scheepvaartroutes en de vele niet gesprongen explosieven.
- Een goede afstemming en verhouding met Vlaanderen, de Haven van Antwerpen, de VNSC en andere betrokken partijen bij de Westerschelde.
- Zo snel mogelijk inzicht krijgen in de gevolgen van een eventuele aanlanding en de haalbaarheid van een passage van de Veerse Gatdam. Uiterlijk aan het eind van de NRD-fase moet duidelijk zijn of het gaat om reële alternatieven;
- Zo min mogelijk hinder van de aanleg van een eventuele kruising van de Veerse Gatdam en geen zichtbaarheid van de kruising als de aanleg klaar is;
- De kruising van de Veerse Gatdam is complex. De gemeente Veere heeft daar herontwikkeling voor recreatie gepland. Als de kruising vanwege technische redenen niet onder de dam door kan, dan ligt een passage ten oosten van de dam meer voor de hand dan aan de westelijke kant vanwege daar aanwezige verblijfsrecreatie. Uitgangspunt voor de gemeente Veere is dat er geen permanente gevolgen zijn voor de recreatie.
- In het Veerse Meer zou de kabel voldoende diep onder de bodem gelegd moeten worden. De regio wil permanente gevolgen zijn voor recreatie (bijvoorbeeld aanlegsteigers) en de visserij voorkomen en vraagt om een diepteligging van 3 meter.
- Het landgedeelte van een tracé zou eventueel mogelijk zijn ten oosten van ontwikkelingen waterpark Veerse Meer, achterlangs vliegveld Midden-Zeeland. Aan de westkant van het waterpark voorziet de gemeente Middelburg mogelijke nieuwe ontwikkelingen.